

Boendeplan bostad med särskild service för vuxna enligt 9:9§ LSS

2016-2030

Antagen av Kommunfullmäktige 20 september 2016.

Innehåll

1. Sammanfattning	5
2. Bakgrund	5
3. Syfte	5
4. Metod	5
6. LSS-lagstiftningen	6
6.1 LSS en rättighetslag med tio insatser	6
6.2 Bärande principer enligt LSS.....	6
6.3 Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.....	7
6.4 Insatser och stöd till personer med funktionsnedsättning	7
7. Människor med funktionshinder	8
7.1 Socialtjänstlag (2001:453).....	8
7.2 Mål för funktionshinderspolicen.....	8
7.3 FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning	8
8. Funktionsnedsättning 2025	9
8.1 Allmänt LSS barn, ungdomar och vuxna:	9
8.2 Bostad med särskild service vuxna	9
8.3 Socialpsykiatri 10	
8.4 Boendestöd 10	
9. Boendeformer bostad med särskild service enligt LSS	10
9.1 Fullvärdig bostad för alla	10
9.2 Bostad med särskild service.....	11
9.3 Gruppboendestöd 9:9 LSS 11	
9.4 Serviceboendestöd 9:9 LSS 12	
9.5 Annan särskilt anpassad bostad 9:9 LSS	12
9.6 Ordinärt boende 12	
9.7 Boendestöd enligt socialtjänstlagen i ordinärt boende.....	12
9.8 Bostad med särskild service enligt SoL	13
10. Bostadsanpassningsbidrag	13
11. Aktuellt forskningsläge	13
11.1 Sammanfattning av forskningsläget	13
11.2 Andel utvecklingsstörda av befolkningen	14
11.3 Åldrande och intellektuella funktionsnedsättningar	14
11.4 Första generationen äldre med utvecklingsstörning	14
11.5 Teknik 15	
12 Kartläggning och analys av vissa insatser enligt LSS	15
13. Ej verkställda beslut	15
14. Nulägesbeskrivning Tierps kommun	16

14.1	Habiliteringen för barn och vuxna Tierp/Älvkarleby	16
14.2	Intervjuer med yrkesverksamma inom Tierp kommun	18
15.	Beskrivning av gruppboäder och serviceboäder i Tierps kommun.....	19
16.	Serviceboenden.....	20
16.1	Övriga insatser i ordinärt boende enligt Socialtjänstlagen	21
17.	Volym och statistik	21
17.1	Volym	21
17.2	Kostnad per brukare	23
17.2	Offentlig statistik	24
18.	Sammanställning dialoger	25
18.1	Sammanställning av dialogcafé den 17 februari.....	25
18.2	Sammanställning från dialogcafé den 18 februari, yrkesverksamma	26
19.	Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar	27
20.	Slutsatser	28
20.1	Uppskattat förväntat behov.....	28
20.2	Boendeformer	29
20.3	Förbättringsområden.....	29
	Bilaga 1 Dokumentation från dialogcafé den 17 februari 2016	31
	Bilaga 2 Dokumentation från dialogcafé den 18 februari, yrkesverksamma.....	35

1. Sammanfattning

I Socialstyrelsens forskningsöversikt *Bostad med särskild service och daglig verksamhet*¹ skriver de att en ung generation med nya behov har vuxit upp i ett samhälle präglad med delaktighet och integration, den så kallade ”integrationsgenerationen”. Här finns både unga som gått i särskola och unga som tillbringat skoltiden i den ordinarie skolan och först senare kommit i kontakt med kommunens insatser till personer med funktionsnedsättning. Det som avses är att målgruppen har utvecklats till aktiva användare av samhällets insatser med individuella förutsättningar, behov, önskemål och intressen. Det finns även en grupp som inte vill bli klassificerade som funktionshindrade och som inte tycker att samhällets stöd passar dem trots att de har svårigheter att klara sin vardag. Generellt ökar gruppen personer med lindrig utvecklingsstörning och autismspektrumtillstånd² vilket ställer nya och ökade krav på personalen kompetens och bemötande. Normalisering, delaktighet och självbestämmande är viktiga ledord i funktionshinderspolicen.

Boendeutredningen visar att det finns ett uppskattat förväntat behov av ytterligare 26 gruppboendestadsplatser och serviceboendestadsplatser fram till år 2030. Behov och prognos föreslås redovisas utskottet arbete och omsorg vartannat år. Underlaget tas fram av myndighet och verkställighet. Utredningen påvisar också en rad utvecklingsområden för det fortsatta arbetet. Resultatet av arbetet ska redovisas för kommunfullmäktige. Boendeplanen ska revideras vid behov och minst vart fjärde år.

2. Bakgrund

Tierp kommuns plan för ekonomi och verksamhet 2015-2017

Enligt plan för Tierps kommuns ekonomi och verksamhet 2015-2017 ska en plan för boenden för personer med funktionsnedsättning upprättas. Tierps kommun fick år 2011 stimulansmedel för en förstudie *Från villa till vad- bostadsbehov för äldre*³, som ingick i regeringsprogrammet Bo bra på äldre dagar. 2012 fastställdes Tierps kommuns Översiktsplan (ÖP) och år 2013 fastställdes Bostadsförsörjningsplan 2013-2025. 2014 fastställdes Boendeplan för äldre i Tierps kommun 2015-2035

3. Syfte

Syftet med utredningen är att ta fram ett underlag som kan ligga till grund för en god och långsiktig planering av bostäder för personer med funktionsnedsättning insatser enligt 9:9§ LSS.

4. Metod

Utredningen fokuserar på behov av framtida boenden för personer med funktionsnedsättning som omfattas av insatser enligt 9:9§ LSS. Fakta delen i utredningen utgår från informationsinsamling av fakta, och de yrkesverksammas erfarenheter samt verksamhetsplaner, utredningar etc. för att skapa en helhetsbild av dagens boendesituation och de framtida behoven. Utredare har även inhämtat uppgifter och statistik från offentliga källor bland annat. Från Sveriges officiella statistik, Socialstyrelsen, IVO samt Myndigheten för delaktighet. Det har även genomförts två dialogcaféer.

¹ <http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/18238/2011-2-6.pdf>

² Begreppet autismspektrumtillstånd är ett samlingsnamn för flera olika tillstånd med gemensamma begränsningar inom de tre områdena social interaktion, kommunikation och föreställningsförmåga. Autismspektrumet omfattar diagnoserna autism, Asperger syndrom, atypisk autism och desintegrativ störning

³ Bostadsplanering <http://www.tierp.se/kommun-och-politik/kvalitet-och-utveckling/bostadsplanering.html>

6. LSS-lagstiftningen

6.1 LSS en rättighetslag med tio insatser

Lagen om stöd och service trädde i kraft 1994 är utformad som en rättighetslag med tio insatser. Det innebär att medborgaren tillförsäkras rättigheter mot staten/kommunen genom att garanteras vissa sociala förmåner. Rättighetslagstiftningen ser vissa aktörer som ett hot mot den kommunala självstyrelsen genom att den faktiskt sett handlar om en kraftfull statlig styrning av den kommunala verksamheten som syftar till att nå upp till centrala mål som rättvisa och likvärdighet.

6.2 Bärande principer enligt LSS

De grundläggande principerna i LSS:

- Självbestämmande
- Inflytande
- Tillgänglighet
- Delaktighet
- Kontinuitet
- Helhetssyn

Självbestämmande och inflytande

LSS-insatser ges endast om den enskilde själv eller genom att dennes legale företrädare begär det. Verksamheten ska vara grundad på respekt för den enskildes självbestämmande och integritet. Den enskilde ska i största möjliga utsträckning ges inflytande och medbestämmande över de insatser som ges⁴, i planering, utformning och genomförande av insatsen⁵.

Tillgänglighet

Tillgänglighets begreppet har i detta sammanhang en vid betydelse. Insatserna ska utformas så att de är lättillgängliga för de personer som behöver dem. När det gäller fysisk utformning ska lokaler och bostäder vara tillgängliga och användbara. Alla människor ska ha möjlighet att ta del av information. Den ska vara lätt åtkomlig och förståelig för alla oavsett funktionsnedsättning vilket kräver att den utformas utifrån mottagarens förutsättningar att ta emot den. Tillgänglighet i ekonomisk bemärkelse kan innebära att den enskilde inte ska ha extra kostnader på grund av sin funktionsnedsättning.

Delaktighet

Verksamhet enligt LSS ska främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet för personer som omfattas av lagens personkrets⁶. Insatserna ska förebygga och minska följderna av funktionsnedsättning. Insatserna ska utformas så att de stärker den enskildes möjlighet att leva ett självständigt och oberoende liv⁷. Utgångspunkten ska vara att den enskilde ska få möjlighet att leva som andra⁸. Vid behovsbedömningen ska en jämförelse göras med den livsföring som kan anses vanlig för personer i samma ålder.

Kontinuitet

⁴ 6 § Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

⁵ Prop.1992/93:159, s. 50-51

⁶ 5 § Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

⁷ Prop.1992/93:159, s. 50-51

⁸ 5 § Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

Den enskilde ska kunna lita på att insatserna ges så länge de behövs. Kontinuiteten ska kunna garanteras så att den enskilde ska kunna planera sitt liv. Kontinuiteten innebär också att insatserna ska ges av ett begränsat antal personal med god kännedom om den enskilde.

Helhetssyn

Samarbete ska ske med andra samhällsorgan och myndigheter, insatserna ska vara samordnade. Vid handläggning ska den enskildes hela behov av stöd bedömas. Olika insatser kan komplettera varandra och vid nya behov tas hänsyn till de insatser som redan ges. Förändrade behov kan leda till omprövning av redan beviljade insatser, antingen därför att behovet blivit mer omfattande eller för att behovet har upphört. Insatserna ska anpassas till individuella behov och ska ta tillvara personens egna förutsättningar och de resurser han eller hon har. Till kvalitetsaspekterna hör att insatserna ska utformas efter närhetsprincipen så att de är lättillgängliga för dem som behöver.

6.3 Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade⁹

1§ Denna lag innehåller bestämmelser om insatser för särskilt stöd och särskild service åt personer

1. med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd,
2. med betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder, 16 år föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom, eller
3. med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service.

6.4 Insatser och stöd till personer med funktionsnedsättning¹⁰

LSS har 10 definierade insatser, kommunen ansvar för nio (LSS §§ 2-10) av dem och landstinget för en (§1). När det avser personlig assistans finns ett delat ansvar med staten.

9 § LSS¹¹ Insatserna för särskilt stöd och service är

1. rådgivning och annat personligt stöd som ställer krav på särskild kunskap om problem och livsbetingelser för människor med stora och varaktiga funktionshinder, (landstingen)
2. biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans, till den del behovet av stöd inte täcks av beviljade assistanstimmar enligt 51 kap. *socialförsäkringsbalken*,
3. ledsagarservice,
4. biträde av kontaktperson,
5. avlösarservice i hemmet,
6. korttidsvistelse utanför det egna hemmet,
7. korttidstillsyn för skolungdom över 12 år utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov,
8. boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet,
9. bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna,
10. daglig verksamhet för personer i yrkesverksam ålder som saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig

⁹ Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade <http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/19930387.htm>

¹⁰ Socialstyrelsen, Tillståndet och utvecklingen inom hälso- och sjukvård och socialtjänst 2015
<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19747/2015-2-51.pdf>

¹¹ Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade <http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/19930387.htm>

7. Människor med funktionshinder

7.1 Socialtjänstlag (2001:453)¹²

- 5 kap 7 § Socialnämnden skall verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra. Socialnämnden skall medverka till att den enskilde får en meningsfull sysselsättning och får bo på ett sätt som är anpassat efter hans eller hennes behov av särskilt stöd. Kommunen skall inrätta bostäder med särskild service för dem som till följd av sådana svårigheter som avses i första stycket behöver ett sådant boende.
- 5 kap 8 § Socialnämnden skall göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen för människor med fysiska och psykiska funktionshinder samt i sin uppsökande verksamhet upplysa om socialtjänstens verksamhet på dessa områden. Kommunen skall planera sina insatser för människor med fysiska och psykiska funktionshinder. I planeringen skall kommunen samverka med landstinget samt andra samhällsorgan och organisationer.
- 5 kap 8 a § Kommunen ska ingå en överenskommelse med landstinget om ett samarbete i fråga om personer med psykisk funktionsnedsättning. Om det är möjligt bör organisationer som företräder dessa personer eller deras närstående ges möjlighet att lämna synpunkter på innehållet i överenskommelsen. Lag (2009:981).

7.2 Mål för funktionshinderspolicen¹³

Funktionshinderspolicens mål är att skapa ett samhälle utan hinder för delaktighet och med jämlika levnadsvillkor för människor med funktionsnedsättning. År 2000 fastslogs de nationella målen för funktionshinderspolicen. Målen är:

- *samhällsgemenskap med mångfald som grund*
- *samhället ska utformas så att människor med funktionsnedsättning i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet*
- *jämlikhet i levnadsvillkor för flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionsnedsättning.*

7.3 FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning¹⁴

Sverige har ratificerat FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Artiklarna 18, 19 och 28 gäller bland annat boende, bosättningsort och rätten att välja hur och med vem man vill bo samt rätten till olika former av samhällsservice i samband med boendet.

- Artikel 18 Rätt till fri rörlighet och till ett medborgarskap
- Artikel 19 Rätt att leva självständigt och att delta i samhället
- Artikel 28 Tillfredsställande levnadsstandard och social trygghet

¹² Socialtjänstlag (2001:453) <https://lagen.nu/2001:453#K5>

¹³ Myndigheten för delaktighet <http://www.mfd.se/funktionshinderspolic/mal-for-funktionshinderspolicen/>

¹⁴ FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning <http://www.regeringen.se/content/1/c6/10/19/18/516a2b36.pdf>

8. Funktionsnedsättning 2025¹⁵

Funktionsnedsättning 2025 är en viljeriktning för Tierps kommun och ska vara vägledande i de politiska och verksamhetsmässiga besluten. Viljeriktningen grundar sig i en dialog som beredningen Omsorg och Livsmiljö hade med olika brukarorganisationer, anhöriga, personal inom vård och omsorg, personal inom gymnasiesärskolan, tjänstemän och andra medborgare i en framtidssmedja hösten 2011. Funktionssättning 2025 påvisar stöd till de boende på gruppboende och serviceboende ska ges på ett sätt som stärker den enskildes förmåga att leva ett självständigt liv. Reglerna i dokumentet avser *FN:s standardregler för att tillförsäkra människor med funktionsnedsättning delaktighet och jämlikhet*¹⁶. Funktionsnedsättning 2025 visar den politiska viljeriktningen för bland annat följande målgrupper:

8.1 Allmänt LSS barn, ungdomar och vuxna:

Behov boende

- En grupp elever som gick ut sarskolan år 2013/2014 med stora omvårdnadsbehov har anmält intresse för en gruppboende för yngre.
- Ungdomsboende/träningsboende för unga vuxna med lindrig utvecklingsstörning och neuropsykiatriska funktionshinder, för att kunna "träningsbo" i syfte att bedöma vilken bostadsform som passar.

Utmaning

- Utveckla insatsen korttidsvistelse för personer med lindrig utvecklingsstörning och personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, regel 4.
- Bygga ut boendestöd till personer som vill bo själva och som tillhör personkretsen enligt LSS, regel 4.

8.2 Bostad med särskild service vuxna

Behov

- Kunna erbjuda serviceboende till de som söker. Det finns ett större behov av serviceboende än gruppboende.
- Kompetensutveckling för personalen för att kunna möta nya målgrupper.
- Behov av att bygga upp ett boendestöd till de personer som bor i egna lägenheter och är i behov av stöd.

Utmaning

- Kunna möta målgrupper inom autismspektrumtillstånd, personer med förvärvad hjärnskada och personer med dubbeldiagnoser bland annat med psykiska funktionshinder, regel 3.
- Behov av ett boende och någon form av träningsboende för att öka möjligheten att ge rätt insats, regel 4.
- Behov av riktade boenden, både vad gäller diagnoser och ålder, regel 4.

¹⁵ Tierps kommun Funktionsnedsättning 2025 <http://www.tierp.se/download/18.6f7e90a413f399a1d245519/1375180419917/Policy+Funktionsneds%C3%A4tning+2025.pdf>

¹⁶ <http://www.hso.se/Global/Arbete%20och%20f%C3%B6rs%C3%B6rjning/Nationella%20handlingplanen/FNs%20standardregler.pdf>

8.3 Socialpsykiatri

Kommunen har enligt socialtjänstlagen ett särskilt ansvar för personer med funktionsnedsättning och ska verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och leva som andra. Viljeriktningen visar även på att kommunen ska verka för att den enskilde får meningsfull sysselsättning och får bo på ett sätt som är anpassat efter individens behov.

Behov

- Ett trygghetsboende för målgruppen i eventuell samverkan med annan kommun.
- Anpassad sysselsättning och möjlighet till studier. Kommunen ska aktivt samverka med studie och yrkesvägledningen, arbetsförmedlingen och vuxenutbildningen.
- Boende på landsbygden med tillgång till djur och natur.
- Kommunen samverkar med brukarföreningar att ha aktiviteter för sina medlemmar.

Utmaningar

- Utifrån sitt mående ha en träffpunkt för stimulans vid ett antal tillfällen, regel 11.
- Möjlighet till medicinutdelning efter behov i samverkan med landstinget, regel 2.
- Möjlighet för målgruppen att få subventionerade resor för träning, stresshantering, nöjen etc., regel 4.
- Stöd och hjälp i boende i ett akut läge av sjukdomen, till exempel, städ, tvätt, lämna och hämta barn etc., regel 4.
- Brukarsamordnare/stödperson/personligt ombud, som kan finnas med i kontakten med myndigheter. Ska finnas med som minnesstöd, tolk, medlare. Behov av att reflektera efter mötet, regel 4.

8.4 Boendestöd

Boendestödjarna ger personer med långvarig psykisk ohälsa struktur, stöd och vägledning i den enskildes hem.

Behov

- En gruppboende för målgruppen.
- Mer kunskap och insikt hos kommunledning och tjänstemän kring arbetet med personer med psykisk ohälsa, regel 1.

Utmaning

- Ett individanpassat stöd i det egna boendet även under tidiga morgnar, kvällar och helger, regel 4.
- Utveckla en mer varierad sysselsättning för målgruppen, regel 3.

9. Boendeformer bostad med särskild service enligt LSS

9.1 Fullvärdig bostad för alla

Den allmänna riktlinjen för bostadspolitik i Sverige är att alla medborgare ska ha möjlighet till en bra bostad till en rimlig kostnad och i förarbetena till LSS och i lagtexten samt vägledande texter står att personer med funktionshinder ska kunna bo så likt andra som möjligt det vill säga i en fullvärdig bostad utan institutionell prägel.

Ingen annan enskild faktor kan sägas ha så stor betydelse för känslan av den egna identiteten som den egna bostaden. Det är i bostaden som man normalt tillgodoser sina mest elementära behov och bostaden är för de flesta människor tillsammans med arbetet den plattform från vilken man skapar relationer med andra människor och deltar i samhällslivet.

Många personer med omfattande funktionshinder tillbringar en stor del av sin dag i det egna hemmet. Därför är bostaden många gånger ännu mer betydelsefull för personer med funktionsnedsättningar. (Regeringens proposition 1992/93:159)

Att bo i en fullvärdig bostad vilket i Boverkets byggregler anges som, rum med inredning för personlig hygien, rum eller avskiljbar del av för samvaro och sömn och vila, rum eller del av rum för matlagning är en viktig förutsättning för att kunna leva ett självständigt liv. (BFS 2005:17)

Vikten av att bostaden inte ska ha prägel av institution påpekas och understryks på många håll. Det som man främst framhåller som negativt med att boendet har en institutionell prägel eller form är de oflexibla och icke individuella rutiner samt de kollektiva arbetsformerna.

Begreppet fullvärdig bostad ställer särskilda krav på bostadsstandarden. En bostad med särskild service 9:9 LSS kan vara utformad som en gruppboende eller en serviceboende.

För båda boendeformerna finns tre viktiga kriterier:

- bostaden ska vara fullvärdig
- bostaden är den enskildes permanenta hem
- bostaden ska inte ha en institutionell prägel

Huvudregeln bör vara att de generella byggbestämmelser som gäller för bostäder i allmänhet¹⁷ också ska gälla för en bostad med särskild service. En bostad med särskild service 9:9 LSS kan vara utformad som en gruppboende eller en serviceboende. Dessutom bör bostadens dimensionering ta hänsyn till utrymmeskrävande hjälpmedel och den enskildes servicebehov. Att bo i en fullvärdig bostad är en viktig förutsättning för att kunna leva ett självständigt liv.

Av förarbetena¹⁸ till LSS framgår att gruppboenden bör vara förlagda till vanliga bostadsområden och att de bör utformas och lokaliseras så att de inte får en institutionell prägel. Socialstyrelsen anser i de allmänna råden¹⁹ att en bostad med särskild service för vuxna inte bör ligga i nära anslutning till en annan sådan bostad, eller andra bostäder som inte är ordinära såsom till exempel korttidshem eller särskilda boendeformer för äldre. Som regel bör inte heller en bostad med särskild service för vuxna samlokaliseras med lokaler för daglig verksamhet.

En koncentration av bostäder med särskild service och andra sociala verksamheter bidrar inte till att skapa jämlika levnadsvillkor för personer med funktionsnedsättning som behöver stöd och det underlättar inte för den enskilde att leva som andra.

9.2 Bostad med särskild service

Bostad med särskild service regleras i både socialtjänstlagen²⁰ (SoL), och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade²¹ (LSS).

9.3 Gruppboende 9:9 LSS

Syftet med gruppboendet är att vuxna personer med funktionshinder som inte klarar eget boende eller boende i serviceboende ändå ska ha möjlighet att lämna föräldrahemmet och skapa sig ett

¹⁷ Boverkets byggregler, BBR, 3:22, 3:221 - 3:223

¹⁸ prop. 1992/93:159

¹⁹ SOSFS 2002:9 http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/10881/2002-10-9_2002_9.pdf

²⁰ Socialtjänstlagen 2001:453

²¹ Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade 1993:387

eget hem. Den är tänkt att vara ett bostadsalternativ för den som har så omfattande tillsyns – och omvårdnadsbehov att mer eller mindre kontinuerlig närvaro av personal är nödvändig.

Gruppboenden kan beskrivas som ett litet antal lägenheter som är grupperade kring gemensamma utrymmen, där service och omvårdnad kan ges alla tider på dygnet. Ett allmänt råd enligt SOSFS 2002:9²² är att ”*bör i regel endast tre till fem personer bo. Ytterligare någon boende bör kunna accepteras men endast under förutsättning att samtliga personer som bor på gruppboendet tillförsäkras goda levnadsvillkor*”.

De gemensamma utrymmena är placerade så att de kan fungera som den samlade punkten för de boende. De ligger i nära eller direkt anslutning till de enskilda lägenheterna och är lätta att nå. Ytorna är dimensionerade så att alla som bor i gruppboendet kan delta samtidigt i olika aktiviteter. De enskilda lägenheterna är fullvärdiga.

9.4 Servicebostad 9:9 LSS

I förarbetena till LSS uttalas att serviceboendet kan vara en lämplig mellanform av bostad – mellan ett helt självständigt boende i en egen lägenhet och en lägenhet i en gruppboestad för vissa personer med funktionshinder.

En servicebostad består av ett antal lägenheter som har tillgång till gemensam service och fast anställd personal. Lägenheterna är ofta anpassade efter den enskildes behov och ligger ofta samlade i samma hus eller kringliggande hus. Serviceboende är en mellanform mellan ett helt självständigt boende i egen lägenhet och en lägenhet i gruppboestad. De enskilda lägenheterna är fullvärdiga. Ett allmänt råd enligt SOSFS 2002:9²³ är att ”*antalet boende i serviceboendet bör vara så begränsat att serviceboendet integreras i bostadsområdet och att en institutionell boendemiljö undviks*”.

Inom denna mellanform kan det rymmas flera olika typer av boenden. Men alla typerna består av fullvärdiga lägenheter och det erbjuds dygnet-runt-stöd, utifrån den enskildes behov i den egna lägenheten av en fast personalgrupp. I en servicebostad kan det bo fler personer än i en gruppboestad.

9.5 Annan särskilt anpassad bostad 9:9 LSS

Insatsen är en av kommunen anvisad bostad med en viss grundanpassning. Insatsen skiljer sig från gruppboestad och servicebostad då den inte har någon fast bemanning. Stöd och service ges istället genom andra insatser exempelvis personlig assistans och ledsagarservice.

9.6 Ordinärt boende

Egen bostad, egen lägenhet, eget hus är benämningar för en bostad som man själv äger eller hyr. Ägaren eller hyresgästen som tillhör LSS personkrets kan vid behov ansöka om stöd i boendet i den egna bostaden, denna insats söks genom socialtjänstlagen. Insatsen stöd i boende verkställs av personal som arbetar i bostad med särskild service eller servicebostad. Trenden är att denna grupp ökar.

9.7 Boendestöd enligt socialtjänstlagen i ordinärt boende

Syftet med boendestöd i ordinärt boende är att personer med psykiska funktionsnedsättningar ska kunna behålla sitt boende och vid behov få stöd att bryta isolering, få struktur i vardagen och öka den enskildes självständighet och livskvalitet.

²² SOSFS 2002:9 http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/10881/2002-10-9_2002_9.pdf

²³ SOSFS 2002:9 http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/10881/2002-10-9_2002_9.pdf

Boendestödjaren engagerar och motiverar den enskilde till att medverka. Han eller hon planerar och genomför vardagssysslor tillsammans med den enskilde. Boendestödjaren arbetar med, inte åt, den som behöver stöd. Insatserna kan vara allt från dagliga till att omfatta enbart punktinsatser.

9.8 Bostad med särskild service enligt SoL

Det framgår varken av lag eller av förarbeten hur en bostad med särskild service för personer med funktionsnedsättning enligt SoL ska vara utformad. Det finns dock inget som talar för att en sådan bostad ska vara utformad på något annat sätt än en bostad med särskild service enligt LSS eller en helt vanlig, ordinär bostad för permanent och privat boende. En bostadslägenhet ska vara fullvärdig och av Boverkets byggregler framgår vad detta innebär.

10. Bostadsanpassningsbidrag

Boverket har fått i uppdrag av regeringen att analysera, bedöma och lämna förslag på förbättringar av lag (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag. Boverket föreslår i sin rapport 2014:38 *Översyn av lagen om bostadsanpassningsbidrag mm*²⁴ en helt ny lag. Boverket föreslår bland annat att särskilda boendeformer²⁵ inte längre ska anpassas med stöd av bostadsanpassningsbidrag

11. Aktuellt forskningsläge

Forskningen inom boende för personer med omfattande funktionsnedsättningar är inte speciellt omfattande eller bred i förhållande till hur många som faktiskt lever sina liv inom boenden som beviljats enligt LSS. En forskargrupp har vid två tillfällen 1998 och 2005 utvärderat implementeringen av LSS reformen. Utvärderingen visar att, trots den starka statliga styrningen har aktörerna på lokal nivå stort handlingsutrymme, vilket framkommer genom att skillnaderna i antalet insatser och typ av insatser mellan berörda kommuner är betydande. Bostad med särskild service framstår som en av de mest frekventa insatserna, men också en insats som ligger högt när det gäller andel beslut som överklagas och som inte verkställs²⁶.

Vi lever i en självbild att vi är bäst i världen, men vi har hamnat på efterkälken internationellt. Personalens bristande utbildning, menar Magnus Tideman²⁷, professor i handikappvetenskap, Högskolan i Halmstad, är ett av Sveriges allvarligaste problem inom omsorgen om de funktionsnedsatta.

Ambitionen i den 20 år gamla LSS-lagstiftningen har varit att personer med utvecklingsstörning eller andra funktionshinder ska kunna leva som andra. En forskning har gjorts på 12 256 före detta särskoleelever perioden 2001 – 2011. 48 % har daglig verksamhet, 22 % fanns på arbetsmarknaden i någon form av bidragsfinansierad sysselsättning och sex procent studerade i regel på folkhögskolor. En fjärdedel saknas i statistiken de befinner sig i sysslöshet, i välfärdens marginal många boende och beroende av sina föräldrar. De positiva tecknen är att den stora motkraften är att personer med funktionsnedsättningar, i högre grad internationellt, organiserar sig och kräver delaktighet i samhället

11.1 Sammanfattning av forskningsläget

- Många kommuner i landet har svårigheter att tillgodose behovet av bostäder för vuxna personer med funktionsnedsättningar. Detta leder ofta till beslut som inte verkställs

²⁴ Rapport 2014:38 <http://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2014/oversyn-av-lagen-om-bostadsanpassningsbidrag.pdf>

²⁵ Bostäder som avses enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade eller socialtjänstlagen

²⁶ Hans Bengtsson 2005: politik, lag och praktik – implementeringen av LSS-reformen

²⁷ Magnus Tideman – sammanställning från flertal rapporter

- En viktig orsak till problemen är dels brist på framförhållning och planering på kommunal nivå, dels ökad fokusering på den kommunala budgeten
- Alternativa boendeformer behöver utvecklas på grund av ändrade värderingar från särskilt yngre personer med funktionsnedsättningar, men också för personer med multihandikapp
- Det stöd i boendet som ges (ofta i form av hemtjänst enligt SoL) lever inte upp till rimliga krav på kvalitet
- Boendeformerna bör ge ökat utrymme för brukarens individuella behov av självförverkligande.

11.2 Andel utvecklingsstörda av befolkningen

Nationellt	
<i>Källa: Barry Karlsson, specialist i Neuropsykologi</i>	
Normalsstörda	9, 4 miljoner
Utvecklingsstörda	100 000 personer
Utvecklingsstörda över 65 år	17 000 personer
Utvecklingsstörda med demens	cirka 1 700 personer
Andel 0-90 åringar med utvecklingsstörning	1 % av befolkningen

11.3 Åldrande och intellektuella funktionsnedsättningar

Människor med intellektuella funktionsnedsättningar har i stort sett samma förväntade livslängd som befolkningen i stort och en åldersrelaterad hälsa jämförbar med övriga befolkningen. Det finns dock en någon förhöjd risk för sämre livsstilsbaserad hälsa relaterad till kost och motion i relation till socioekonomisk status, finns behov av att implementera ett koncept benämnt ”hälsosamt åldrande”, som är utformad efter denna grupp. Då det gäller sociala kontakter med exempelvis vänner från daglig verksamhet, finns en vilja att fortsätta att vara kvar på verksamheten för att kunna bibehålla sitt nätverk och att fortsätta vara aktiv. Det saknas generellt en pensionskultur för målgruppen och det krävs åtgärder för olika förberedelser inför att gå i pension. Behov av kunskap och resurser för att kunna ge god vård i livets slutskede krävs.

Behov av ytterligare forskning inom områdena demens i kombination med intellektuella funktionsnedsättningar och om äldreomsorgen generellt sett är ett lämpligare boende alternativ och hur den enskilde ska kunna ha ett tillräckligt inflytande över flyttbeslutet²⁸.

11.4 Första generationen äldre med utvecklingsstörning

Professor Gerd Ahlström leder en stor studie som omfattar samtliga personer med utvecklingsstörning över 55 år i Sverige. De första resultaten från studien publiceras senare i år. Arbetet med studien pågår sedan under flera år framåt, och totalt är det tänkt att ett tiotal olika delstudier ska ingå.

”Trots att livslängden har ökat markant för äldre med utvecklingsstörning på senare år, pekar preliminära resultat från studien på att de både är mycket sjukare och har en kraftigt ökad risk att dö tidigare i livet än övriga i befolkningen”.²⁹ Professor Gerd Ahlström, 2015

²⁸ FoU rapport 2014:1- Åldrande oh intellektuella funktionsnedsättningar- en litteraturoversikt

²⁹ Professor Gerd Ahlström, 2015 -Aktuellt om vetenskap och hälsa

Regeringen har gett statens folkhälsoinstitut i uppdrag att skriva en lägesrapport om hälsosituationen för personer med funktionshinder. I rapporten *Studier om hälsa för personer med utvecklingsstörning*³⁰ har personer med utvecklingsstörning en ökad sårbarhet för fysisk och psykisk ohälsa. Det finns hälsoproblem som har ett direkt samband med funktionsnedsättning. Men det finns också hälsoproblem som hänger samman med miljö och livsvillkor. Dessa funktionshinder begränsar i högsta grad delaktigheten för personer med funktionsnedsättning och detta gäller i synnerhet för personer med utvecklingsstörning.

11.5 Teknik

Ny teknik erbjuder nya lösningar som för den enskilde kan innebära såväl kvalitetshöjningar som ökad trygghet och en större självständighet genom till exempel kognitiva hjälpmedel och olika tekniska lamfunktioner.

12 Kartläggning och analys av vissa insatser enligt LSS³¹

Socialstyrelsens delredovisning av regeringsuppdrag visar bland annat att ”*det finns ett behov av nya boendeformer för de personer som omfattas av LSS. Särskilt tydligt blir det för den växande gruppen med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, exempelvis autismspektrumstörningar. Deras behov är ibland mindre än vad som motsvaras av en plats i en traditionell gruppboende eller ett serviceboende, men större än vad som är möjligt att få hjälp med om de bor i en egen lägenhet.*” –Socialstyrelsen föreslår därför i sin delredovisning att det bör utredas möjligheten att införa andra former av boendestöd i LSS. Kartläggningen visar vidare att kommunerna behöver stöd avseende insatsen annan särskilt anpassad bostad, d.v.s. i vad som ingår i insatsen samt vad som avses med grundanpassning. Kartläggningen visar att det även finns behov av att se över personkretsen för LSS, d.v.s. vilka diagnoser som ska ingå samt vilka kriterier som ska gälla.

13. Ej verkställda beslut

Kommuner ska omedelbart verkställa sina beslut om stöd eller insatser till en enskild person enligt socialtjänstlagen (SoL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Har det dröjt mer än tre månader ska kommunerna rapportera detta till IVO. Kommunerna rapporterar kvartalsvis. Om den enskilde har fått vänta oskäligt länge på att ett beslut ska verkställas kan myndigheten ansöka om en särskild avgift för kommunen hos förvaltningsrätten. IVO hanterar löpande kommuners inrapportering av ej verkställda beslut.

Av förarbetena till lagstiftningen om särskild avgift enligt LSS framgår att beslut om insatsen enligt LSS ska i princip verkställas omedelbart. Det ligger dock i sakens natur att det inte kan anses rimligt att kommunen alltid ska kunna tillhandahålla en viss insats omedelbart. Verkställighet av beslut enligt LSS ska i stället ske inom rimlig tid från tidpunkten för det gynnande beslutet. Bestämmelserna i LSS och socialtjänstlagen lägger en skyldighet på kommunerna att hålla sig informerad om och tillgodose behoven hos de personer inom kommunen vilka omfattas av LSS men också att planera för att tillgodose behov som kan förutses uppkomma först senare. En kommun som medvetet åsidosätter sin planeringsskyldighet och av sådana skäl inte kan tillgodose kända eller förutsebara behov av till exempel gruppboende bör inte åberopa platsbrist som ursäkt för att inte erbjuda en bostad inom rimlig tid.

³⁰ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationer/Studier-om-halsa-for-personer-med-utvecklingsstorning/>

³¹ Socialstyrelsens delredovisning Kartläggning och analys av vissa insatser enligt LSS
<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19758/2015-3-7.pdf>

14. Nulägesbeskrivning Tierps kommun

Intervjuer har genomförts med yrkesverksamma inom den egna organisationen och Landstingets habilitering. Inom den egna organisationen har representanter för skola, verksamhetsföreträdare inom funktionshinderomsorgen och socialpsykiatri samt LSS-handläggare intervjuats.

14.1 Habiliteringen för barn och vuxna Tierp/Älvkarleby

Information från Habiliteringen för barn- och vuxna baserar sig på verksamhetsberättelse 2014 samt ett personligt möte med habiliteringens kuratorer för att samla in information.

Habiliteringen för barn- och vuxna är en länsövergripande specialistverksamhet för personer med funktionsnedsättning. Faktaunderlaget som avser Tierp/Älvkarleby kommuner är hämtat från habiliteringen verksamhetsberättelse för 2014, fördelningen av ärenden inom habiliteringen uppskattas till ca 60 % Tierp och 40 % Älvkarleby av habiliteringens kuratorer. Det finns ett antal personer som inte har kontakter med habiliteringen, de kan ha varit inskrivna som barn men väljer att inte vara det som ungdom för att sedan återaktualiserar som vuxna. Habiliteringen brukar samverka med kommunen inför att den enskilde ansöker/ får LSS insatser. Formerna för samverkan varierar från ärende till ärenden exempel är någon med från kommunen på nätverksmöten. Habiliteringen har enskilda möten med LSS handläggare samt en träff per termin med enhetscheferna på bostäder med särskild service.

Habiliteringen upplever att det finns ett stort gap i och med att personalen i bostad med särskild service har ett omvårdnadsperspektiv istället för ett coachande perspektiv. Habiliteringen har erbjudit och genomfört utbildning för personalen i utifrån ett coachande bemötande. Grunden är att man behöver arbeta med struktur och bemötande. Det finns en efterfrågan på handledning från personal inom kommunens verksamheter, dock måste de genomföra utbildning innan de får handledning. Behovet av servicebostäder ökar men inte på gruppboende, det finns dock ett mörkertal hos dem som inte har sökt. Vuxna barn som bor hemma som fått till svara att det måste vara ett faktiskt behov. Föräldrar önskar och vill att sitt barn/ungdom flyttar till ett ungdomsboende. Föräldrarna vill inte blanda åldersgrupper då det är rädda för att ungdomar inte kommer ut på aktiviteter utan blir sittande utan sysselsättning.

Föräldrar vill vara med i utformningen av gruppboende, de uttrycker farhågor över att boendet skulle bli som en förvaring - "*Om jag inte är trygg blir jag den som inte släpper*". Habiliteringen upplever även ett skifte då föräldrarna är inne i ett coachande förhållningssätt- och personalen på boendet oftast har ett omvårdande förhållningssätt. Älvkarleby använder individuell plan (IP) för sina brukare. Det innebär att både den enskilde, dess närstående och kommunen kan påbörja en boendeplanering redan från det att personen är ca 15 år. Älvkarleby kommun erbjuder samtliga som omfattas av LSS en individuell plan. Habiliteringen upplever att Tierps kommun blir "*lite tagna på sängen*" avseende planeringen av boende för den enskilde

Det krävs samverkan med psykiatri för "hemmasittarna" d.v.s. hemmaboende mellan 20-30 år som inte har ansökt om några insatser i form av avlastning etc. där föräldrarna oftast är slutkörda.

Antal inskrivna i habiliteringen per 31/12 -2014 <i>källa Verksamhetsplan 2014 Habiliteringen Tierp/Älvkarleby</i>	Barn och ungdomar 0-18 år	Vuxna från 19 år
Aktuella brukare	167	206
Varav antal nya under året	22	13
Varav antal återaktualiserade	1	6
Varav ej aktualiserade	7	11

Antal brukare/funktionshinder per 31/12-14 <i>Källa Verksamhetsplan 2014 Habiliteringen Tierp/Älvkarleby</i>	
ADHD	16
Annat funktionshinder	5
Aspberger/högfungerande autism	50
Autism	51
Autismliknande	62
Flerfunktionshinder	3
Förvärvad hjärnskada + annan	7
Förvärvad hjärnskada traumatisk	4
Förvärvad hjärnskada vaskulär	8
Rörelsehinder	14
Rörelsehinder neurologisk/neuromuskulär	5
Rörelsehinder CP	16
Under utredning	9
Utredningsavvikelse (har inte fått diagnos)	9
Utvecklingsstörning	38
Utvecklingsstörning DS	21
Utvecklingsstörning grav	9
Utvecklingsstörning lindrig	38
Utvecklingsstörning måttlig	8
Totalt antal brukare Tierp/Älvkarleby	373
Totalt antal brukare Tierp (uppgifter ifrån kuratorer/habiliteringen)	230

14.2 Intervjuer med yrkesverksamma inom Tierp kommun

Under utredningen har det genomförts fem intervjuer med yrkesverksamma inom Tierps kommun. Syftet har varit att få en nulägesbeskrivning. De intervjuade har lyft förändringar i målgruppen över tid.

De förändringar i målgrupperna som identifierats över tid är:

- Hikikomori- ensamsittare/hemmasittare
- Kriminalitet/missbruk
- Rättspsykiatri/fängelse
- Parbildning/familjebildning/ föräldrar med kognitiva funktionsnedsättningar
- Utlandsfödda med en annan kulturell bakgrund
- Åldrande

Servicebostäder

Inom gruppen av de personer som bor på kommunens servicebostäder så är det en mångfacetterade problematik. De personer som bor där kan ha i kombination med sina diagnoser inslag av psykiatri och/ eller missbruk, kriminalitet. Personerna är oftast mycket företagsamma, driver sin egen vilja i samband med att de inte förstår konsekvenser orsak/verkan av sitt handlande. Detta innebär utmaningar för personalen och krav på andra arbetssätt och förhållningssätt. Det finns ett stort behov av fortbildning och kompetenshöjning inom området.

Stöd i boende

Beviljas enligt Socialtjänstlagen till personer som tillhör LSS personkrets. Dessa personer har behov av stödinsatser för att klara sitt eget boende själv. Samtliga personer har ett eget hyreskontrakt med en hyresvärd eller äger sin bostad. Stödet ges av personal som arbetar inom funktionshinderomsorgen årets alla dagar. I denna målgrupp kan det finnas personer som är sammanboende, gifta och är föräldrar. Stödet kan ges vid enstaka tillfällen eller upp till flera timmar per vecka. Problem för denna målgrupp kan vara att få ett eget hyreskontrakt då vissa hyresvärdar inte accepterar aktivitetsersättning som inkomst.

Myndighet

LSS handläggarnas upplevelse är att det är vanligast att man ansöker om bostad med särskild service när man går ut gymnasiesärskolan. Gruppen med neuropsykiatriska diagnoser ansöker oftast senare i livet, de flesta klarar sig med stöd i boende det vill säga ett boendestöd. LSS handläggarna upplever att det finns behov av att utveckla stöd i boendet då det finns många fler som kan bo integrerat i samhället.

Fördelning och erbjudande om bostad med särskild service hanteras i dag av enhetschefen på sociala enheten. Vid erbjudande om bostad med särskild service försöker myndigheten att tillgodose den enskildes önskemål. Den enskilde får tacka nej vid tre tillfällen vid tredje tillfället genomförs en omprövning av behov.

Behov av gruppboende minskar medan behov av servicebostäder ökar. Bostäder med särskild service ska vara tillgängliga för alla. Det finns personer som bor på gruppboende med behov av avancerad hemsjukvård. Ett ökat åldrande i målgrupperna kan innebära behov av andra insatser samt annan kompetens hos personalen.

Socialpsykiatri/ Boendestöd

I dagsläget är det fler yngre personer som får beslut om boendestöd. I och med att gruppen yngre ökar kommer det med andra frågor, såsom bland annat att familjebildning. Gruppen är dessutom svag socioekonomiskt.

15. Beskrivning av gruppboendestäder och serviceboendestäder i Tierps kommun³²

Bokbindarlundens gruppboendestad

Bokbindarlundens gruppboendestad ligger i södra delen av Tierp tätort och består av fem mindre lägenheter med ett gemensamt utrymme för social samvaro. Boendet är ett dygnet runt-boende för personer som har beslut om bostad med särskild service för vuxna enligt LSS. Åldern på hyresgästerna är mellan 59 och 82 år.

Smedkullas gruppboendestad

Smedkullas gruppboendestad ligger i centrala Tierp och består av fyra mindre lägenheter med ett gemensamt utrymme för social samvaro. Boendet är ett dygnet runt-boende för personer som har beslut om bostad med särskild service för vuxna enligt LSS. Åldern på hyresgästerna är mellan 39 och 44 år.

Tolftalidens gruppboendestad

Tolftalidens gruppboendestad ligger i centrala Tierp och består av fem lägenheter med egna ingångar samt ett gemensamt utrymme för social samvaro. Boendet är ett dygnet runt-boende för personer som har beslut om bostad med särskild service för vuxna enligt LSS. Åldern på hyresgästerna är mellan 21 och 75 år.

Svängen 11

Gruppboendestaden Svängen 11 ligger i norra delen av Tierps tätort och består av sju mindre lägenheter med ett gemensamt utrymme för social samvaro. Boendet är ett dygnet runt-boende för personer som har beslut om bostad med särskild service för vuxna enligt LSS. Åldern på hyresgästerna är mellan 35 och 72 år.

Svängen 21

Gruppboendestaden Svängen 21 ligger i norra delen av Tierps tätort och består av sex mindre lägenheter med ett gemensamt utrymme för social samvaro. Boendet är ett dygnet runt-boende för personer som har beslut om bostad med särskild service för vuxna enligt LSS. Åldern på hyresgästerna är mellan 23 och 75 år.

Forshems gruppboendestad

Forshem gruppboendestad ligger i Fors cirka 3 km utanför Tierp och består av fem mindre lägenheter med ett gemensamt utrymme för social samvaro. Boendet är ett dygnet runt-boende för personer som har beslut om bostad med särskild service för vuxna enligt LSS. Åldern på hyresgästerna är mellan 19 och 53 år.

Ängsvägen Gruppboendestad

Ängsvägens gruppboendestad ligger i Örbyhus tätort och består av fem mindre lägenheter med ett gemensamt utrymme för social samvaro. Boendet är ett dygnet runt-boende för personer som har beslut om bostad med särskild service för vuxna enligt LSS. Åldern på hyresgästerna är mellan 25 och 47 år.

³² Uppgifter från Funktionshinderomsorgen Tierps kommun

16. Serviceboenden³³

Kyrkogatans serviceboende

Kyrkogatans serviceboende ligger i centrala Tierp och är utformat som ett ”trapphusboende” med elva lägenheter. Omvårdnadsbehovet på serviceboende är mindre än på ett gruppboende och hyresgästerna bor i egna lägenheter med tillgång till en gemensam lägenhet för olika typer av aktiviteter. Åldern på hyresgästerna är mellan 25 och 60 år.

Tegelbrukets serviceboende

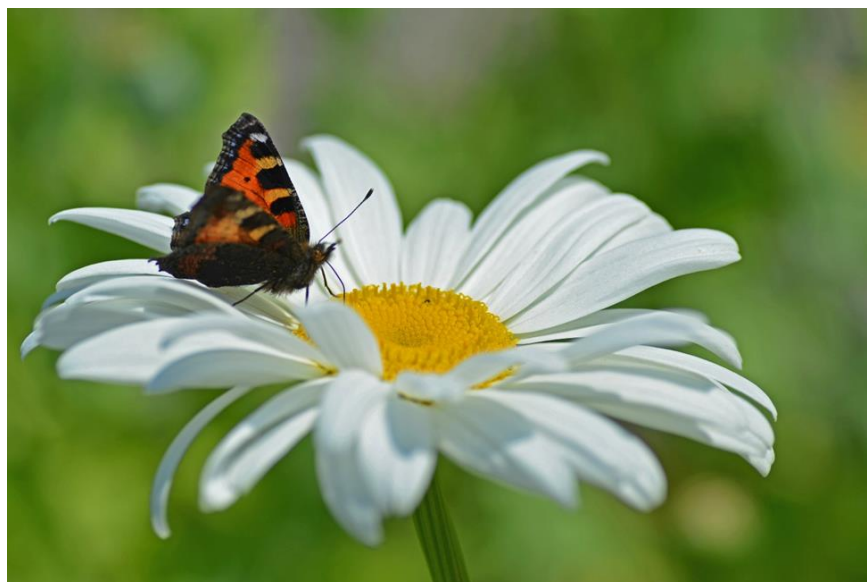
Tegelbrukets serviceboende ligger i centrala Tierp och de tolv lägenheterna är utspridda i ett bostadsområde. På Tegelbrukets servicebostad finns det ingen personal i tjänst nattetid. Omvårdnadsbehovet på serviceboende är mindre än på ett gruppboende och hyresgästerna bor i egna lägenheter med tillgång till en gemensam lägenhet för olika typer av aktiviteter. Åldern på hyresgästerna är mellan 21 och 77 år.

Karlholms serviceboende

Karlholms serviceboende ligger i centrala Karlholm och är utformat som ett ”trapphusboende” med sju lägenheter varav en träningslägenhet. Omvårdnadsbehovet skiljer sig från de övriga servicebostäderna då personkretsen är socialpsykiatri och kunderna tillhör personkrets tre. Åldern på hyresgästerna är mellan 24 och 56 år.

Korttidshemmet Trollsländan

Korttidshemmet Trollsländan ligger i utkanten av Tierps tätort. Korttidsboendet tar emot fem kunder per natt. I dagsläget verkställd 13 beslut om korttidsvistelse utanför det egna hemmet enligt LSS. Gästerna på korttidshemmet har beslut om korttidsvistelse utanför det egna hemmet enligt LSS. Korttidshemmet Trollsländan har vaken natt. Åldern på hyresgästerna är mellan 5 och 32 år.

³³ Uppgifter från Funktionshindreomsorgen Tierps kommun

16.1 Övriga insatser i ordinärt boende enligt Socialtjänstlagen Stöd i boendet

Insats enligt socialtjänstlagen riktad mot personer som ingår i LSS personkrets. Per oktober 2015 var det 28 personer som var beviljade insatsen. Samtliga personer har ett eget kontrakt med hyresvärd eller äger bostaden själv. Stöd i boende kan finnas på samtliga orter i kommunen

Socialpsykiatri/ Boendestöd

Nio boendestödjare och en samordnare- arbetar över hela kommunen. I augusti 2015 var det 57 personer som var beviljade boendestöd, ca 680 timmar boendestöd beviljad per månad. De flesta personer som var beviljad bosnedstöd var i åldrarna 23- 64 år, 52 personer, därefter var det fem personer i åldersgruppen 65-74 år som var beviljade insatsen.

17. Volymer och statistik

Den statistik som presentas är lämnad av yrkesverksamma eller hämtad från VIVA. VIVA är kommunens systemstöd för dokumentation och verksamhetsstatistik för myndighet och verkställighet. Den offentliga statistiken är hämtad från SKL samt Socialstyrelsen.

17.1 Volymer

Antal personer i åldersgrupp som har LSS insatser per den 29 februari 2016		Antal personer med beslut om 9:9 LSS per åldersgrupp 22 mars 2016
Åldersgrupp	Antal	Antal
0-14 år	24	-
15-22 år	33	3
23-64 år	104	46
49-64 år	38	11
65-74 år	29	4
75 år-ww	5	3
Totalt antal	195	67

Antal lägenheter i insatsen 9:9 LSS hösten 2015	
Gruppbostad	Antal lägenheter
Ängsvägen	5
Tolftaliden	5
Bokbindarlunden	5
Smedkulla	4
Fors	5
Svängen 11	7
Svängen 21	6
Totalt antal lägenheter gruppbostad	37
Servicebostad	Antal lägenheter
Tegelbruket	12
Kyrkogatan	11
Karlholm	7
Totalt antal lägenheter servicebostad	32
Antal personer som har insatsen Stöd i boenden enligt Socialtjänstlagen	
Stöd i boendet	28

Antal inflyttade 1 januari 2012- 1 oktober 2015

5 inflyttade till gruppbostad

13 inflyttade till servicebostad

Antal utflyttade 1 januari 2012- 1 oktober 2015

5 utflyttade från gruppbostad

8 utflyttade från servicebostad

Ej verkställda beslut

Under perioden 1 januari 2012 till och med 1 oktober 2015 har kommunen rapporterat in sexton ej verkställda beslut om bostad med särskild service till inspektionen för vård och omsorg, IVO. Genomsnittsåldern för de sökande var 24 år. Väntetiden för att få en bostad har varierat mellan 26 månader till fem månader. Medelväntetiden har varit ett år och två månader.

Den 1 mars 2016 har fyra personer inte fått sin insats om boende verkställt, per den 8 mars 2106 hade den person som väntat längs på verkställighet väntat i 18 månader och beslutet är ännu inte verkställt. Förvaltningsrätten har tilldömt kommunen sanktionsavgifter under de senaste två åren (2014 och 2015) för tre ärenden totalt 103 000 kronor.

Köpta platser

Insats	Antal köpta platser
9:8 LSS boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet	2
9:9 LSS bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna	4

Skola³⁴

Grundsärskola- sju elever

- Två elever i årskurs 4
- En elev i årskurs 6
- En elev i årskurs 7
- Två elever i årskurs 8 och
- En elev i årskurs 9

Träningsärskola 10 elever

- Fyra elever i årskurs 1,
- En elev årskurs 2
- En elev i årskurs 3
- En elev i årskurs 5,
- Två elever i årskurs 6 och
- En elev i årskurs 7

Gymnasiesärskola totalt 21 elever

- Individuella programmet 7 elever- ingen klassindelning
- Nationella programmet 14 elever

Särvux

- 15 elever

17.2 Kostnad per brukare

Kommunens kostnader för gruppboendestads-, serviceboendestadsplats samt boendestöd ligger under medelkostnader i riket för 2014. Kostnaden för en gruppboendestadsplats är 2636 kronor per dygn/person, en serviceboendestad kostar 795 kronor per dygn/person samt boendestöd 335 kronor per verkställd timme.

Kostnad per brukare ³⁵						
	Gruppboendestad	Medel	Serviceboendestad	Medel	Boendestöd	Medel
2014 ³⁶	2636	2783	795	1481	335	477
2013 ³⁷	2 677	2 656	831	1 444	374	464
2012 ³⁸	2 716	2 595	828	1 419	408	449
2011 ³⁹	2 646	2 491	804	1 284	-	435
2010 ⁴⁰	2 505	2 406	-	-	259	422

³⁴ Inskrivna i särskolan i Tierp 15 februari 2015/uppgifter från utvecklingsledare

³⁵ Kostnad per brukare <http://skl.se/ekonomijuridikstatistik/statistiknyckeltaljamforelser/kostnadperbrukarekpb.273.html>

³⁶ <http://skl.se/ekonomijuridikstatistik/statistik/kostnadperbrukarekpb/aretsjamforelseavkpbnyckeltal.803.html>

³⁷ <http://webbutik.skl.se/sv/artiklar/ekonomi/kostnad-per-brukare.html#>

³⁸ <http://webbutik.skl.se/bilder/artiklar/pdf/7164-991-1.pdf?issuusl=ignore>

³⁹ <http://webbutik.skl.se/bilder/artiklar/pdf/7164-843-3.pdf?issuusl=ignore>

⁴⁰ <http://webbutik.skl.se/bilder/artiklar/pdf/7164-722-1.pdf?issuusl=ignore>

17.2 Offentlig statistik

Personer med funktionsnedsättning – insatser enligt LSS

Tabell 1 Antal personer med insats enligt LSS den 1 oktober 2014 fördelade efter ålder samt antal per 10 000 av befolkningen fördelade i respektive ålderskategori.
Källa: Socialstyrelsen Personer med funktionsnedsättning – insatser enligt LSS år 2014⁴¹

	Antal personer				Antal per 10 000 av befolkningen			
	0-22 år	23-64 år	65- år	Samtliga	0-22 år	23-64 år	65- år	Samtliga
Riket	20 190	41 493	5 739	67 422	78	79	3	69
Uppsala län	716	1486	223	2425	75	78	35	69
Tierp	56	127	29	212	109	123	61	105
Heby	37	73	9	119	107	107	28	88
Älvkarleby	15	35	-	-	65	74	14	58
Östhammar	42	106	18	166	80	99	33	78

Tabell 2 Antal personer med insats enligt LSS den 1 oktober 2014 fördelade efter personkrets samt antal per 10 000 av befolkningen fördelade i respektive personkrets. PK= personkrets
Källa: Socialstyrelsen Personer med funktionsnedsättning – insatser enligt LSS år 2014⁴²

	Antal personer				Antal per 10 000 av befolkningen			
	PK 1	PK 2	PK 3	Samtliga	PK 1	PK 2	PK 3	Samtliga
Riket	57834	2168	7420	67422	59	2	8	69
Uppsala län	2073	89	263	2425	59	3	8	69
Tierp	170	-	39	209	84	1	19	105
Heby	104	8	7	119	77	6	5	88
Älvkarleby	41	-	10	-	45	2	11	58
Östhammar	133	10	23	166	62	5	11	78
Älvkarleby	15	35	-	-	65	74	14	58
Östhammar	42	106	18	166	80	99	33	78

Tabell 3 Antal personer med respektive insats enligt LSS den 1 oktober 2014
Källa: Socialstyrelsen Personer med funktionsnedsättning – insatser enligt LSS år 2014⁴³

	Antal personer med beslut enligt LSS									
	9:1§	9:2§	9:3§	9:4§	9:5§	9:6§	9:7§	9:8§	9:9§	9:10§
Riket	4 344	4094	8 427	19515	3647	9 641	4 501	1032	25 842	33800
Uppsala län	-	180	410	730	121	342	141	33	895	1317
Tierp	-	15	47	109	-	26	4	6	65	96
Heby	-	7	7	67	-	11	9	-	31	62
Älvkarleby	-	6	8	11	-	7	4	-	12	27
Östhammar	-	-	51	41	4-	19	11	-	39	88

⁴¹ Socialstyrelsen Personer med funktionsnedsättning – insatser enligt LSS år 2014
<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19786/2015-3-34.pdf>

⁴² Socialstyrelsen Personer med funktionsnedsättning – insatser enligt LSS år 2014
<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19786/2015-3-34.pdf>

⁴³ Socialstyrelsen Personer med funktionsnedsättning – insatser enligt LSS år 2013
<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19786/2015-3-34.pdf>

Tabell 4 Antal personer med insats enligt LSS den 1 oktober 2009-2014 fördelade efter ålder samt antal per 10 000 av befolkningen fördelade i respektive ålderskategori.

Källa: Socialstyrelsen

Tierp	Antal personer				Antal per 10 000 av befolkningen			
	0-22 år	23-64 år	65- år	Samtliga	0-22 år	23-64 år	65- år	Samtliga
2014 ⁴⁴	56	127	29	212	109	123	61	105
2013 ⁴⁵	61	127	24	212	118	124	51	105
2012 ⁴⁶	71	130	25	226	134	127	54	112
2011 ⁴⁷	63	125	22	210	118	122	49	105
2010 ⁴⁸	71	118	23	212	131	115	52	105
2009 ⁴⁹	69	113	27	209	129	109	62	104

Tabell 5 Antal personer med respektive insats enligt LSS den 1 oktober 2009-2014

Källa: Socialstyrelsen

Tierp	Antal personer med beslut enligt LSS									
	9:1§	9:2§	9:3§	9:4§	9:5§	9:6§	9:7§	9:8§	9:9§	9:10§
2014	-	15	47	109	-	26	4	6	65	96
2013	-	15	47	109	-	26	4	6	65	96
2012	-	18	55	109	-	25	9	9	66	94
2011	4	12	58	106	-	26	8	6	67	91
2010 ⁵⁰	5	12	57	99	-	29	13	5	64	85
2009 ⁵¹	5	10	68	86	6	31	20	4	61	73

18. Sammanställning dialoger

Två dialogcaféer har genomförts under februari 2016. Grupperna diskuterade utifrån färdiga frågeställningar, det sammanfattande resultatet från dialogerna redovisas nedan.

18.1 Sammanställning av dialogcafé den 17 februari

På dialogen deltog cirka 30 personer närstående, representanter från intresseorganisationen, politiker och andra intressenter.

”Det finns ett stort behov av gruppboheter och det måste byggas omgående. Det måste finnas olika former av gruppboheter och serviceboheter som utgår från individens behov. Det bör även finnas tillgång till särskilt anpassad bostad för personer som har personlig assistans och som vill ”kompisbo” med varandra. Det bör finnas boheter med olika personalkompetenser och inriktningar. Önskvärt med någon form av träningsboende för personer över 21 år. Det

⁴⁴Socialstyrelsen Personer med funktionsnedsättning – insatser enligt LSS år 2014

<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19786/2015-3-34.pdf>

⁴⁵Socialstyrelsen Personer med funktionsnedsättning – insatser enligt LSS år 2013

<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19409/2014-3-28.pdf>

⁴⁶Socialstyrelsen Personer med funktionsnedsättning – insatser enligt LSS år 2012

<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19037/2013-3-30.pdf>

⁴⁷Socialstyrelsen Personer med funktionsnedsättning – insatser enligt LSS år 2011

<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/18661/2012-3-34.pdf>

⁴⁸Socialstyrelsen Personer med funktionsnedsättning – insatser enligt LSS år 2010

<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/18319/2011-4-18.pdf>

⁴⁹Socialstyrelsen Personer med funktionsnedsättning – insatser enligt LSS år 2009

<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/17973/2010-3-27.pdf>

⁵⁰Socialstyrelsen Personer med funktionsnedsättning – insatser enligt LSS år 2010

<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/18319/2011-4-18.pdf>

⁵¹Socialstyrelsen Personer med funktionsnedsättning – insatser enligt LSS år 2009

<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/17973/2010-3-27.pdf>

geografiska läget har stor betydelse det bör finnas tillgång till bra kommunikationer och service. De boenden ska ges möjligheter att ta sig ut i samhället och upprätthålla sociala kontakter.

Personalens kompetens och lämplighet är mycket viktigt utifrån de boendens behov och deras förändrade behov över tid. Stabil personalgrupp och kontinuiteten är mycket viktigt för tryggheten. Kontinuerlig fortbildning ska erbjudas. Oro finns över att det inte kommer att byggas gruppboendestäder och att det drar ut på tiden. Oro finns även över ekonomin och förändringar i LSS-lagstiftningen.

För att anhöriga ska känna trygghet är kontinuitet, personalens kompetens, professionella bemötande, utbildning och ledning viktiga faktorer. De viktigaste faktorerna är, kompetens hos personal, gott liv för alla, långsiktig ekonomi, flexibilitet och valmöjlighet.”

Bild från dialogcafé 17 februari 2016

18.2 Sammanställning från dialogcafé den 18 februari, yrkesverksamma

På dialogcaféet för yrkesverksamma deltog ca 30 personer. Representanter från funktionshindradeomsorgen och IFO, boendepersonal, enhetschefer, chef för sociala enheten, områdeschef funktionshindradeomsorgen LSS-handläggare, sjuksköterskor och arbetsterapeut

”Det bör finnas olika boendeformer (gruppboendestad, serviceboendestad, träningslägenhet, utslussningsboende, särskilt anpassad bostad, stöd i boendet) beroende på kundens individuella behov. Kommunen behöver bland annat utveckla stöd i boende för att möjliggöra för att fler ska kunna ha ett eget boende. Träningslägenheter skulle möjliggöra för utredning av den enskildes behov av bostad och vilket stöd som ska erbjudas. Likaså finns det behov av utslussningsboende där den boende kan förberedas inför ett eget boende.

Kunderna blir äldre och det finns behov av mer omvårdnadskompetens för att möta målgruppen Personalens kompetens ska vara anpassad efter kundens behov, undersköterskor med olika inriktningar, pedagoger med olika inriktningar, fortlöpande handledning och kontinuerlig fortbildning,

De framtida utmaningarna är förändrade behov hos målgruppen och att gruppen äldre ökar. Det i sin tur ställer krav på att erbjuda individuella boendelösningar samt förändrad kompetens hos personalen. Kognitiva- och tekniska hjälpmedel är och kommer att bli än viktigare i framtiden.

Det är viktigt att det finns resurser för att genomföra insatserna. Kvalitetsfaktorer är kundens delaktighet och inflytande i sin vardag, genomförandeplaner och individanpassad planering och anpassade aktiviteter för kunden. De tre viktigaste kvalitetsfaktorerna var att tillgodose kundens individuella behov, personalens kompetens, och att resurser ska räcka till.”

Bild från dialogcafé 18 februari 2016

19. Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar

I rapporten *Statistiksammanställning över funktionsnedsättningar- Bilaga till PTS marknadsöversikt för innovatörer*⁵² (sidan 40) redovisades följande statistik

”Socialstyrelsen anger att ADHD beräknas förekomma hos 3-6 procent (ca 40 000 – 80 000) av landets barn och ungdomar, och är ca två till tre gånger vanligare hos pojkar än flickor. Hos minst hälften av alla kvarstår symtom och funktionsnedsättning i vuxen ålder. Ungefärlig förekomst i den vuxna befolkningen är 2-3 procent (150 000 – 225 000 personer). Cirka 80 procent av vuxna med ADHD har minst en annan psykiatrisk diagnos, oftast depressions- eller ångestsyndrom, missbruk eller personlighetsstörning.

Cirka två av 1 000 nyfödda barn (Ca 200 per år) uppskattas ha autism, vilket skulle betyda ca 3 000 autistiska barn mellan 4-17 års ålder i Sverige. Utvidgat till alla funktionsnedsättningar i autismspektrumet inklusive Asperger, handlar det om ca sex av 1 000 nyfödda barn, eller ca 9 000 barn mellan 4-17 års ålder i Sverige. Ungefär hälften av dem med autism har också en utvecklingsstörning av något slag. (sidan 45)”

⁵²<https://www.pts.se/upload/Innovation%20f%C3%B6r%20alla/Inno%2011/PTS%20statistiksammanst%C3%A4llning%20f%C3%B6r%20funktionsneds%C3%A4ttningar.pdf>

I sin kartläggning och analys av vissa insatser enligt LSS⁵³ lyfter Socialstyrelsen att det finns personer som på grund av andra diagnoser har kognitiva funktionsnedsättningar och behov som är svåra att tillgodose med den utformning som lagen har idag. Det avser personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och personer med kognitiva funktionsnedsättningar, bland annat personer med autismspektrumstörning som Asperger syndrom, personer med ADHD och kombinationer av dessa. I Socialstyrelsens delredovisning av regeringsuppdrag är deras slutsats att ”*Socialstyrelsens slutsats om personkretsen enligt 1 § LSS Tillämpningen av bestämmelsen kring personkretsen enligt 1 § LSS bör följas upp. I detta bör ingå att se över diagnoser och övriga kriterier för personkretstillhörigheter*”

I samtliga intervjuer vi har genomfört har motsvarande problematik lyfts, att det finns ett antal personer med behov som är svåra att tillgodose utifrån hur lagstiftningen är utformad idag. Den problematik som lyfts ligger dock utanför uppdraget för utredningen men vi vill ändå belysa den. Personer med dessa behov ställer andra och nya krav på hur insatsen bör utformas. Den nya problematik som personal inom området ställs inför kan exempelvis vara personer som kan ha svårt med sociala kontakter och med att bo tillsammans med andra.

20. Slutsatser

Det förväntade behovet bygger på LSS-handläggarnas uppskattning av förväntat behov, uppskattningen grundar sig i personlig kännedom om individerna. Bedömning av behov av de olika boendeformerna grundar sig i den information som framkom på dialogcaféerna, uppskattat förväntat behov, andel ej verkställda beslut samt nationellt läge. Förbättringsområden är utredarnas sammanfattade slutsats utifrån vad som framkommit och under utredningen. Delar av de föreslagna förbättringsområdena återkommer i utredarnas förslag under punkt 5.

20.1 Uppskattat förväntat behov

Förväntat behov av 9:9 LSS och stöd i boende vid 21 års ålder				
Fyllda 21 år under tidsintervallet	Antal personer i tidsintervall	Gruppboestad	Serviceboestad	Stöd i boendet
2016-2020	16	5	1	10
2021-2025	13	7	3	3
2026- 2030	14	6	4	4
Summa	43	18	8	17

Det förväntade behovet redovisas i femårsstycken, mellan åren 2016- 2030. Totalt uppskattas behov av 18 nya gruppboestadsplatser, åtta nya serviceboestadsplatser och 17 personer uppskattas ha behov av stöd i boendet fram till år 2030. Det uppskattade behovet av gruppboestad är under perioden större än det uppskattade behovet av serviceboestad, vilket inte har varit fallet fram till 2015.

⁵³ Socialstyrelsens delredovisning Kartläggning och analys av vissa insatser enligt LSS <http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19758/2015-3-7.pdf>

Det uppskattade behovet av stöd i boendet är även det större än det uppskattade behovet av servicebostad. Stöd i boendet är ingen insats enligt LSS i dagsläget utan erbjuds i Tierp enligt Socialtjänstlagen. Både Socialstyrelsen lyfter problematiken i sin kartläggning⁵⁴ och de yrkesverksamma vi intervjuat har lyft problematiken med att grupper med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar har ökat och att det har tillkommit nya målgrupper- vilket bland annat har inneburit att det kan vara svårt att finna ”rätt” insats och kompetens utifrån den enskildes individuella behov.

Det förväntade behovet är framtaget utifrån antal personer som är beviljade någon form av LSS insatser hösten 2015. Myndighetens uppskattning och bedömning av framtida behov av bostad utifrån kännedom och kunskap avser i dagsläget av dem kända personer. Det innebär att det finns ett antal personer, både barn/ungdomar och vuxna, som inte omfattas i uppskattningen av framtida behov på grund av att de ännu inte sökt om någon LSS insats.

Vad kan påverka det förväntade behovet?

Det förväntade behovet av tillkommande platser kan påverkas av ett antal olika faktorer. Antalet personer som omfattas av LSS- personkrets kan flytta in eller ut ur kretsen vilket kan göra att behovet minskar eller ökar, likaså kan antalet avslutade ärenden påverka prognosen. Socialstyrelsen har ett regeringsuppdrag att se över LSS lagstiftningen och dess insatser, i deras delbetänkande framkommer att behovet av förändringar i insatsen 9:9 är stort, likaså lyfter de problematiken att hitta rätt insatser för personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

Forskning visar att personer som omfattas av personkretsen LSS lever längre än tidigare generationer, per februari 2016 fanns det 31 personer över 65 år med insats enligt LSS. Det innebär att det kommer att finnas fler äldre personer som bor kvar i sina nuvarande bostäder i grupp- och servicebostad enligt 9:9 LSS.

20.2 Boendeformer

Prognosen visar att det kommer att finnas behov av ytterligare 18 gruppboendeplatser och 8 servicebostadsplatser fram till 2030. Per den 1 mars 2016 finns fyra personer som inte fått sin insats om bostad verkställd.

Vad som framkommit i dialoger och intervjuer är att det finns önskemål om särskild anpassad bostad för personer som är beviljad personlig assistans, där skulle finnas möjlighet för en eller två personer att bo tillsammans med sina assistenter. Det har även framkommit behov av ett träningsboende, i syfte att möjliggöra ett stöd i bedömningen av ”rätt” boendeform för den enskilde. Träningsboende innebär att man under en period ”provar på bo” och en utvärdering och en bedömning av den enskildes behov av boendeform görs. Likaså har framkommit behov av ”utslussningsboende” ett träningsboende skulle även kunna tillgodose det behovet.

Hösten 2015 var 28 personer beviljad stöd i boende enligt socialtjänstlagen fram till 2030 bedöms ytterligare 17 personer vara behov av insatsen. I socialstyrelsens delbetänkande har de uppmärksammat att det finns behov av den insatsen i LSS lagstiftningen.

20.3 Förbättringsområden

- Påbörja planering för nytillkomna boendeplatser, främst avseende gruppboendeplatser. Den 1 mars 2016 har fyra personer inte fått sin insats om boende verkställt, per den 8 mars 2016 hade den person som väntat längs på verkställighet väntat i 18 månader och beslutet är

⁵⁴ Socialstyrelsens delredovisning Kartläggning och analys av vissa insatser enligt LSS
<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19758/2015-3-7.pdf>

ännu inte verkställt. Förvaltningsrätten har tilldömt kommunen sanktionsavgifter under de senaste två åren (2014 och 2015) för tre ärenden totalt 103 000 kronor. Det finns dessutom vuxna personer som har beslut om korttidsvistelse enligt LSS § 9:6 som verkställs på korttidshemmet Trollsländan vars målgrupp i första hand är barn och ungdomar.

- Individuell plan § 10 LSS möjliggör för den enskilde och dess närstående att vara delaktiga i beslutade och planerade insatser i ett tidigt skede. Individuell plan är ett bra verktyg för den enskilde och dess närstående i att i god tid planera för en liten eller stor förändring i sitt liv. Den individuella planen ger även kommunen ett bra underlag till strategisk planering av bland annat behov av olika boendeformer. En individuell plan har den enskilde alltid rätt att begära men myndigheten bör arbeta proaktivt för att erbjuda en individuell plan till de som omfattas av personkretsarna.
- För att möjliggöra en strategisk långsiktig planering av boenden förutsätts att det genomförs kontinuerliga träffar mellan myndighet och verkställighet, där kommande behov och prognos diskuteras på en övergripande nivå. Träffarna ska dokumenteras och sammanställas i en plan för kommande behov och redovisas i utskottet arbete och omsorg vartannat år.
- Översyn av processen från det att den enskilde ansöker om insats enligt 9:9 till det att insatsen är verkställd. Det bör göras genom att identifiera de aktiviteter, roller och ansvar som ingår i processen. Det är även av största vikt att identifiera den enskildes krav och förväntan på processen. Med detta menas exempelvis handläggningstider, besöka boenden, kommunikation med kommunen eller annat som kan anses vara viktiga kvalitets faktorer för den enskilde.
- Förtydliga samarbete mellan myndighet och verkställighet. Det har framkommit i utredningen att rollerna inte är tydligt definierade och att det kan ge effekter på effektivitet och kvalitet. I dagsläget är det myndigheten som anvisar lediga lägenheter till den enskilde, verkställigheten får därefter ett meddelande från myndigheten om den enskilde tackat ja till den erbjudna lägenheten. Detta kan försvåra för verkställigheten att ha ett helhetsperspektiv över verksamheterna och deras personella resurser. I de fall kommunen tilldömts sanktionsavgifter är det dessutom verkställigheten som får stå för kostnaden.
- Stöd i boende som beviljas enligt socialtjänstlagen till personer tillhörande LSS-personkrets och som bor i egna lägenheter. Det finns behov av att se över hur organisation runt stöd i boendet är utformat. Den grupp som får insatsen stöd i boende in ökar vilket ställer högre krav på utformning och kvalitet.
- I samband med dialogcaféerna framkom önskemål om att genomföra fokusgrupper gällande bland annat kvalitets faktorer i insatsen § 9:9.
- I samtliga intervjuer utredare har genomfört har problematiken lyfts gällande personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Personer med dessa behov ställer andra och nya krav på hur insatsen bör utformas. Den nya problematik som personal inom området ställs inför kan exempelvis vara personer som kan ha svårt med sociala kontakter och med att bo tillsammans med andra. Det gör sammantaget att en översyn av insatsens utformning och personalens kompetens föreslås.
- I samtliga intervjuer utredare har genomfört har det framkommit att det finns behov av en motsvarande utredning gällande personer med psykisk funktionsnedsättning. En förbättrings förslag är att en sådan utredning genomförs.

Bilaga 1 Dokumentation från dialogcafé den 17 februari 2016

Resultatet från dialogcaféerna redovisas i två delar, del ett avser gruppens redovisning i storgrupp inklusive kommentarer från övriga deltagare, del två avser gruppens anteckningar som först under gruppdiskussionerna. På dialogen deltog cirka 30 personer närstående, representanter från intresseorganisationen, politiker och andra intressenter

Frageställningar den 17 februari Dialogcafé

1. Boendeformer, gruppboende, serviceboende och stöd i boendet är olika varianter av insats 9:9 enligt LSS. Diskutera vilka behov av boendeformer ser ni?
2. Vilka är de viktigaste kvalitetsfaktorerna i insatsen?
3. Har det geografiska läget någon betydelse om i så fall varför?
4. Vad är viktigt för att du som anhörig ska känna trygghet?
5. Vad innebär kompetens hos personalen för er?
6. Orosmoln/farhågor?
7. Utifrån ovanstående diskussionspunkter ange de tre viktigaste faktorerna
8. Något övrigt som ni vill skicka med?

Sammanställning av genomgång i storgrupp

- Stort behov av gruppboende och det måste byggas omgående.
- Hur öppen är kommunen för att samarbeta med privata aktörer
- Det geografiska läget på bostäder är viktigt
- Nära till den dagliga verksamheten, helst lag om promenad
- Nära bra kommunikationer och service
- Personalens kompetens är mycket viktig utifrån de boendes behov
- Stabil personalgrupp är viktigt
- Flexibilitet
- Individanpassat
- Valfrihet utifrån den boendes behov
- Rätt kompetens hos personalen
- Ekonomi- ett orosmoment. Att resurser inte ska finnas
- Kommunikationer viktigt
- Assistenterna – behov av att ha assistent, boende i egen lägenhet granne med någon annan för att få gemenskap. Särskild anpassad bostad/kompis boende
- Valfrihet – olika former av bostäder, kopplat till att bo ute i samhället men även fördelen av att bo i en gruppboende alternativt satellitboende. Gruppboende i motsvarande form som satellit lägenhet men med bemanning utifrån gruppboende, individuellt stöd så att den enskilde kan få insatsen utförd, passar egentligen inte i gruppboende utan behov av individuellt stöd.
- Valfärdsteknologi – ett litet orosmoment- vaken natt kontra sovande jour kontra larm/valfärdsteknologi.
- Mer medicinskt inriktade boenden – behov av olika kompetenser. Organisationens sätt att ta hand om olika förmågor hos personal
- Kontinuerlig utbildning för personalen
- Kontinuitet- viktigt för den enskilde och för anhöriga
- Geografiskt- viktigt att hitta bra grupperingar, viktigt att ha flera i närhet till varandra för att kunna nyttja ev. personalpooler
- Vikten av att få nyttja sina olika talanger och intressen föreningsliv etc.

- Trygghet, viktigt att både den enskilde känner sig trygg där man bor, anhöriga ska känna sig trygga. Känner både anhöriga och boende trygga känner sig sannolikt personalen sig trygga. Alt detta sammantaget bygger en god livskvalitet
- Viktigt med ett gästrum på gruppboendet för närstående etc.
- Brandlarm och utrymningsvägar mkt viktigt
- Är man inte trygg kan man inte släppa taget
- Pratade mkt om trygghet ur olika aspekter
- LSS fortsätter vara en rättighet
- Total kompetens är viktig hos personalen- de ska vara både lämpliga som personer och har rätt utbildning
- Gott liv fr den enskilde är den sociala kompetensen och kunskapen vikt
- Tillgängligheten är viktig både till och för anhörig och vice versa
- Sociala kontakter, att bli sedda av omgivningen
- Nära till fritidsaktiviteter
- Rutiner och kontinuitet hos personalen är viktigt
- Oro för att LSS försämras pga. av ekonomi
- Trygghet i ett helhetsperspektiv mkt viktig
- Långsiktighet i ekonomin är mkt viktigt- genom att de ner innebär att kostnaderna ökar någon annanstans
-

Sammanställning från gruppdiskussionerna.

Boendeformer, gruppboendestäder, serviceboendestäder och stöd i boendet är olika varianter av insats 9:9 enligt LSS. Diskutera vilka behov av boendeformer ser ni?

- Gruppboendet är det optimala boendet, med egna lägenheter!
- Hur villig är kommunen att öppna upp för privata alternativ
- Gruppboenden åldersindelade och ta hänsyn till hur individerna trivs tillsammans.
- Önskvärt med någon form av utslussning för ungdomar över 21 år – ett Trollsländan för de äldre ungdomarna.
- Åldersindelning, till exempel att yngre bor tillsammans
- Samarbete med privata aktörer.
- Behov av specialinriktat medicinskt boende
- Nya definierade grupper, till exempel kriminalitet/missbruk kan vara bakomliggande diagnoser,
- Fördel med storleken på kommunen för att få täckning på alla behov.
- Behov av flera servicelägenheter.
- Behov av gemensamt boende för personer med assistens dygnet runt.
- Specialboende för personer som kräver mycket vård med kunnig personal.
- Behov av särskilt boende (LSS) för äldre. Personerna ska bo kvar men personal borde bytas ut eller vidareutbildas.

Vilka är de viktigaste kvalitetsfaktorerna i insatsen?

- Rätt kompetens hos personalen
- Många från Gävle vill jobba i daglig verksamhet.
- Struktur och styrning. Bra ledarskap i organisationen
- Kontinuitet på arbetsplatsen.
- Självklart att man ska få bo kvar hela livet om man så önskar.
- Personer som blir äldre har behov av större omvårdnad.

- LSS lagstiftningen viktig!
- Gott liv.
- Öppenhet.
- Möten mellan personal och anhöriga.
- Ska finnas genomförandeplaner och de ska efterlevas!
- Resurser – kunna göra sociala insatser.
- Bra kvalitet på sin tid.
- Personalen matcha gruppen.
- Hur har våra anhöriga det?

Har det geografiska läget någon betydelse om i så fall varför?

- Det geografiska läget har stor betydelse. Närhet till service, affärer, pizzeria, kommunikationer m.m.
- Närhet till affärer.
- Boende på landet som till exempel Fors, kan vara problem med transporter etc. Inte bra om det ligger för avskilt.
- Geografiska läget stor betydelse. Tillgänglighet till och för anhöriga. Sociala kontakter – att bli sedd av omgivningen. Nära till aktiviteter på fritiden.

Vad är viktigt för att du som anhörig ska känna trygghet?

- Kontinuitet i personalgruppen, att personalen känner brukarna.
- Rutiner och kontinuitet bland personalen.
- Utbildning och ledning.
- Proffsig förhållningssätt.
- Trygghet!
- Skapa ”elasticitet” i området till exempel vikariepool för att minska sårbarheten.
- Gästrum för att kunna träffas naturligt i vardagen.
- Brandlarm och utrymning.
- Spisvakt.

Vad innebär kompetens hos personalen för er?

- Viktigt att personalen har rätt kompetens utifrån de boendets behov
- Kunskap och social kompetens och kunskap om LSS lagstiftningen.
- Vem är till för vem? Varför är personalen på sin arbetsplats?
- Om man ser personal som har speciellt intresse bör de fångas upp.
- Kompetens är kvalitet.
- Kollision i etniska grupper
- Formella krav.
- Kontinuerlig fortbildning.
- Ta del av forskning.
- Vid kundernas förändrade behov måste fortbildning ges.
- Vilka krav kan vi anhöriga ställa på kompetensen? Koppling till nationella riktlinjer.
- Måste få kosta med personal.

Orosmoln/farhågor?

- Att det inte byggs gruppboenden alls och att det drar ut på tiden.
- Försämring av LSS-lagstiftningen.
- Indragningar i insatsen.

- Indragningar av vaken natt.
- Tekniska finesser får inte överdrivas.
- Ekonomisk långsiktighet – ger bäst ekonomi.

Utifrån ovanstående diskussionspunkter ange de tre viktigaste faktorerna

- LSS-rättigheten är livslång.
- Total kompetens bland personal.
- Gott liv för den enskilde.
- Ekonomi.
- Flexibilitet – passa för alla – valmöjlighet.
- Kompetens.
- Alla ska ha möjlighet att åka – närhet till kommunikationer.
- Anhörigvård – viktigt.

Något övrigt som ni vill skicka med?

Bilaga 2

Bilaga 2 Dokumentation från dialogcafé den 18 februari, yrkesverksamma

Resultatet från dialogcaféerna redovisas i två delar, del ett avser gruppens redovisning i storgrupp inklusive kommentarer från övriga deltagare, del två avser gruppens anteckningar som först under gruppdiskussionerna. På dialogcaféet för yrkesverksamma deltog ca 30 personer. Representanter från funktionshinderomsorgen och IFO, boendepersonal, enhetschefer, chef för sociala enheten, områdeschef funktionshinderomsorgen LSS-handläggare, sjuksköterskor och arbetsterapeut

Frågeställningar

1. Boendeformer, gruppboendestäder, serviceboendestäder och stöd i boendet är olika varianter av insats 9:9 enligt LSS.- Diskutera utifrån olika förväntade behov av boendeformer
2. Vilka är de viktigaste kvalitetsfaktorerna i insatsen?
3. Vilken kompetens hos personalen ser ni behov av?
4. Vad ser ni för framtida utmaningar?
5. Utifrån ovanstående diskussionspunkter ange de tre viktigaste faktorerna
6. Något övrigt som ni vill skicka med?

Sammanställning av genomgång i storgrupp

1, Boendeformer, gruppboendestäder, serviceboendestäder och stöd i boendet är olika varianter av insats 9:9 enligt LSS.

- Boendeformer olika boendeformer beroende på individuella behov, när ska man behöva flytta
- Utveckla stöd i boende – sol insats
- Möjliggöra för fler att ha en egen lägenhet och stöd i lägenhet- utveckla stöd i boendet
- Äldreboende – normalitetsbegrepp olika åldrar i en hyresfastighet
- Är det ”rätt” att placera liknande målgrupper på ett och samma boende, är det bättre att blanda upp boenden (mixa) diskuterade för och emot vad som kan vara bäst- inget svar på frågan
- Utsluss- att kunna gå vidare att den enskilde ska ha individanpassat i samband med utflytt, d.v.s. ingen inlåsnings effekt utan individanpassning utifrån det behov den enskilde ha. En mer kedja- vårdkedja bära med stöd och målet är att bo enskilde inte träningslägenhet börja med servicelägenhet och därefter till egen lägenhet. Första boendeform- trapphusmodell trygghet och frihet i ett
- Träningslägenheter för att utreda behovet, vad kan man avhjälpa med hjälpmedel
- Vilka hjälpmedel är den enskilde i behov av för att kunna klara ett eget boende
- Utökat boendestöd- växer- viktigt med kontinuitet
- Sårbart i dag
- Äldreboende-hur ska man göra- vad säger lagstiftaren
- Hur påverkar det en grupp om en boende blir dement
- Kompetenser för att möta olika individuella behov på boende/ åldersgrupper Färre traditionella gruppboendestäder- de yngre vill inte ha en gruppboendestad som den är utformad idag. De som har personlig assistans väljer att ha egen lägenhet med assistans.
- Mer behov boende i ex en långa- Tolftaliden
- Det finns ett företag som heter Funka som arbetar med smarta lösningar
- Fler serviceboendestäder i olika stadier d.v.s. bemöta olika behov- olika stöd.
- Struktur och system för att få en ”flyttrotation” (den enskilde har besittningsrätt) Eller är det personalen som ska flytta på sig utifrån kompetens?
- Boendestödjare- fler av dem

- Behöver alla boende en lägenhet med kök? Lagstiftat- men alla har in facto inte behovet- det finns kö med dem som faktiskt har behovet
- Boende utan kök kan vara en form av mellanboendeform (kollektiv boende)
- Träningslägenhet - utslussning

2, Vilka är de viktigaste kvalitetsfaktorerna i insatsen?

- Inflytande och delaktighet
- Genomförandeplan
- Fritidsaktiviteter
- Individuella aktiviteter
- Inflytande
- Delaktig i planeringen av sin vardag
- Aktiviteter
- Sysselsättning
- Måltider
- Umgänge
- Trygghet för alla både för kund och personal
- Veta vilka som jobbar
- Veta vilka grannar
- Kompetens
- Löpande information
- Kända och efterlevda rutiner
- Vad som förväntas av personal som är planerat för kund/vardagsstruktur
- Kontaktmannaskap
- God man d.v.s. kommunikationen där emellan
- Individuella hjälpmedel,
- Socialt nätverk,
- Individuella behov
- Genomförandeplaner
- Individanpassad planering
- Erbjuder anpassade aktiviteter
- Ansvar för att ta emot och vara delaktig i insatsen
- Individuella behov
- Det är inte bara rättigheter utan också skyldigheter
- Trygghet
- Utbildning personal
- Närhet till service- bostaden ska vara nära
- En betydelsefull vardag
- Kontinuitet i personalen
- Bra fritid
- Socialt nätverk

3, Vilken kompetens hos personalen ser ni behov av?

- Behov av kompetenshöjning avseende Demens
- Behov av kompetenshöjning avseende Autismspektrum
- Dubbelkompetenser
- Handledning
- Ska vara anpassat efter verksamhetens/kundens behov; undersköterskor med olika inriktningar, pedagoger med olika inriktningar, fortlöpande handledning, fortbildning/uppföljning,
- Lyftteknik
- Bemötande Psykisk ohälsa
- Hjärt- o lungräddning
- Vardagligt kunskapsutbyte
- HSL utbildning
- Utbildning i kommunikation- kommer att komma mer och mer med de yngre (teknik, Ipad, bildstöd etc.) kommer ut från skolan in i boendet. Mkt viktigt med den röda tråden när ungdomen flyttar in i boendet. Samverkan med skola
- Många av de äldre har man tappat med teckenspråk etc.
- Mer anpassad utbildning
- Personliga lämplighet

4, Vad ser ni för framtida utmaningar?

- Nya kunder med andra behov
- Äldregruppen ökar
- Kunder med psykisk ohälsa och eller missbruk
- Teknik/kognitiva hjälpmedel
- Kundens ekonomi
- Framtida utmaningar
- Resurser är mkt viktigt
- Godmanskäpet
- ÄBIC – kommer att genomföras inom FHO/LSS
- Hur ska vi möta kompetensbehovet – det skiljer från boende till boende
- Att kunna erbjuda individuella boendelösningar i kommunens boenden,
- Individer är mer flyttbara nu
- Att kunna planera på lång sikt utifrån den nya rörligheten
- Att ligga steget före i kompetensutvecklingen i takt med förändringar
- Att hänga med i den tekniska utveckling, IT, hjälpmedel
- Det finns behov av att bygga gruppboendestäder, svårt att se behovet då kunder är flyttbara. Ett förslag är en hel byggkropp med en servicebas och det ska finnas möjlighet för mer kvalificerad omvårdad etc.
- Teknik viktigt
- Större krav från anhöriga god män m.fl. ”kommer att lägga sig i mkt mer” Bra egentligen
- Professionellt förhållningssätt
- Trygghet

5, Utifrån ovanstående diskussionspunkter ange de tre viktigaste faktorerna

- 1, Boende efter individuella behov- att personalen har rätt kompetens
- 2, Utbyggnad av träffpunkt etc. i boende
- 3, Möta upp nya målgrupper

1. Kompetens hos personal
2. Individuella behov
3. Resurser

Något övrigt som ni vill skicka med

- Flyttbara huskroppar (moduler)
- Arbetslivet daglig verksamhet – bygga så att det passar nya generationen, hitta olika former. Tänka om det kommer en stor grupp som har svårt att gå ut på arbetslivet. Praktikplatser mm, Hjälpa personer att koma in på arbetslivet med stöd av personal etc. Samverkan mkt viktigt
- Viktigt med samverkan i kommen då vi slåss om platserna FHO, Arken, kassan etc. Viktigt att skapa ett forum där frågan tas upp till diskussion

Sammanställning av dokumentation från gruppdiskussion

1. Boendeformer, gruppboendestäder, serviceboendestäder och stöd i boendet är olika varianter av insats 9:9 enligt LSS.- Diskutera utifrån olika förväntade behov av boendeformer

- Första boendeformen, trapphusmodell- trygghet, närhet personalresurssparande
- Träningslägenhet- se behov, svårt att veta behovet innan man flyttat, ha med olika professioner under träningsboendet för bedömning
- Utökat boendestöd- arbetsgrupp finns på plats
- Personalkontinuitet, bemanning, olika professioner, nära samarbete mellan dem, Sip, individuell aktivering
- Äldreboende- vart ska kunderna flytta när det blir äldre-blandat på gruppboenden
- Behov i framtiden av boendestödjare utökning/utveckling knuten till träffpunkt för att få trygghet
- Utslussning ges möjlighet t.ex. att flytta in på gruppboendestad- gå vidare till stöd i boendet
- Färre traditionella gruppboendestäder
- Fler serviceboendestäder i olika grader
- Fler boendestödjare
- Träningslägenhet

2. Vilka är de viktigaste kvalitetsfaktorerna i insatsen?

- Genomtänkta aktiviteter för kunden
- Kulturelle/ fritidsaktiviteter blir tillgodosedda
- Inflytande/delaktighet- genomförandeplan
- Trygghet
- Utbildad personal
- Närhet till service
- Personal kontinuitet
- Bra fritid

3. Vilken kompetens hos personalen ser ni behov av?

- Kommunikation – flexibilitet

- Logoped- kuten till verksamheten
- Handledning för personalen
- Begynnande demens
- Ökad kompetens inom autismspektrum
- Utbildning i kommunikation
- Mer anpassad utbildning

4. Vad ser ni för framtida utmaningar?

- Hur ska vi möta kompetensbehovet
- Resurserna
- Utveckla godmanskapet
- Nya kunder men andra behov
- Äldre- gruppen ökar
- Kunder med psykisk ohälsa
- Kognitiva/teknik
- Större krav från anhöriga/godemän
- Professionellt förhållningssätt
- Trygghet

5. Utifrån ovanstående diskussionspunkter ange de tre viktigaste faktorerna

- Kompetens personal
- Resurser
- Individuella behov

6. Något övrigt som ni vill skicka med?

- Att bygga upp daglig verksamhet- i tiden, nya grupper som passar för den ”nya” generationen
- Arbetslivet- hur ska dem komma ut i arbetslivet
- Privata utförare har möjlighet till andra resurser

